

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΕΣΠΟΤΙΚΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ

του π. Νικηφόρου Νάσσου

Ἡ ἔνδοξη Ἀνάληψη τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀποτελεῖ τό πλήρωμα καί τό κόσμημα ὄλων τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν. Εἶναι τό πλήρωμα τῆς θείας Οἰκονομίας, ἡ ὀλοκλήρωση τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας μας πού πραγματοποιοῖσε ὁ ἑνσαρκωθεῖς Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Τά περί τῆς θείας Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ὡς ιστορικοῦ γεγονότος πληροφοροῦμαστε ἀπό τήν Καινή Διαθήκη καί συγκεκριμένα ἀπό τήν ἀναφορά στό τέλος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ καί στήν ἀρχή τοῦ βιβλίου τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων.[1] Ὑπάρχει ὡστόσο καί σύντομη ἀναφορά στό Εὐαγγέλιο τοῦ Μᾶρκου. Σύμφωνα λοιπόν μέ τή Γραφή, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, σαράντα ἡμέρες μετά τήν ἔνδοξη Ἀνάστασή Του, ἀφοῦ ἐμφανίστηκε πολλές φορές στους Μαθητές Του, πραγματοποίησε τήν τελευταία ἐμφάνιση στό Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, ὅπου, κατά τήν εὐαγγελική διήγηση «**μετά τό λαλῆσαι αὐτοῖς ἀνελήφθη εἰς τόν οὐρανόν καί ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ**»[2].

Οἱ Μαθητές τοῦ ἀναληφθέντος Κυρίου, παρά τόν ἀποχωρισμό τους ἀπό Ἐκεῖνον καί τόν ἀπορφανισμό τους, ἐπέστρεψαν στήν Ἱερουσαλήμ «**μετά χαρᾶς μεγάλης**». Ἡ χαρά τῶν Ἀποστόλων ὀφείλεται στήν ὑπόσχε-

ση τοῦ Κυρίου περί τῆς παροχῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στήν Ἐκκλησία. Τό διατυπώνει τό Ἀπολυτίκιο τῆς Ἑορτῆς: «χαροποιήσας τοὺς Μαθητάς, τῇ ἐπαγγελία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Καί στίς Πράξεις τονίζεται ἡ ἐνίσχυση τῶν Ἀποστόλων ἀπό τόν Παράκλητο πού θά ἔρθει κατά τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς: «ἀλλά λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς».[3] Ἡ δέ ἐσχατολογική προσδοκία τῆς ἐνδόξου ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου, γιά τήν ὁποία ἄκουσαν ἀπό τοὺς ἀγγέλους οἱ Ἀπόστολοι («ὄν τρόπον ἐθέασασθε αὐτόν, πορευόμενον εἰς οὐρανόν»[4]), ὑπῆρξε ἀκόμη μία ἀφορμή χαρᾶς, παρά τόν κατά τά φαινόμενα χωρισμό τους ἀπό τόν Διδάσκαλο Χριστό.

Στήν Ἀνάληψη πραγματοποιεῖται θά λέγαμε ἡ πληρότητα τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, διότι ἡ ἀνθρώπινη φύση, δοξαζόμενη στό Πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἀχωρίστως ἐνωμένη μέ τήν θεία φύση. Καί εἶναι γεγονός ὅτι «εἰς τήν Ἀνάληψιν περατοῦται ἡ κίνησις ἐπιστροφῆς τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου ἐκ τοῦ ἀβολίστου βάθους τοῦ τάφου καί τοῦ Ἄδου πρὸς τόν Πατέρα, διερχομένη ἀπό τήν Ἀνάστασιν».[5] Ὅλο τό ἀπολυτρωτικό ἔργο τοῦ Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀπό τήν Ἐνανθρώπησι μέχρι τήν Ἀνάληψη, παρουσιάζει διπλή κίνηση: ἀπό ἐπάνω πρὸς τά κάτω καί ἀπό κάτω πρὸς τά ἐπάνω. Θεολογικά αὐτό ἐκφράζεται μέ τίς ἐξεῖς ἀντιθετικές λέξεις πού περιέχουν τά βιβλικά καί πατερικά **κείμενα: κάθοδος καί ἄνοδος, συγκατάβασις καί ἀνύψωσις, κένωσις καί δόξα**. [6]

Τήν συνεχῆ κίνηση τῆς καθόδου, τῆς κενώσεως τοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐκούσιας ταπεινώσεως καί συγκαταβάσεώς Του ἐκφράζει τό μυστήριο τῆς Ἐνανθρωπήσεως. Ἡ κένωσις φθάνει «μέχρι σταυροῦ καί θανάτου», ὅπου καταργεῖται ὁ θάνατος ἀπό Αὐτόν ὁ Ὅποῖος κατεβαίνει «εἰς τά κατώτερα μέρη τῆς γῆς», ἀφοῦ κατά τόν Παῦλο «ὁ καταβάς αὐτός ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς»[7]. Ἐκεῖ συντρίβεται τό κράτος τοῦ διαβόλου μέ τήν ἐξουσία τοῦ Παντοδυνάμου Λόγου, τόν Ὅποιον, σύμφωνα μέ τήν Ὑμνολογία τοῦ Μ. Σαββάτου, βλέπει ὁ Ἄδης «κατάστικτον τοῖς μόλωσι καί Πανσθενουργόν»[8]. Καί στή συνέχεια συντελεῖται ἡ «διάβασις», τό ἀληθινό Πάσχα, ἡ μετάβασις ὅλων μας «ἐκ θανάτου πρὸς ζωὴν καί ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν» μέ τήν ζωηφόρο Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ πού συνανιστᾶ «παγενῆ τόν Ἀδάμ». Ἀπὸ ἐκεῖ πλέον ἐγκαινιάζεται ἡ ἀντίστροφη κίνηση, ἡ «ἐν Δόξῃ» ἄνοδος τοῦ Κενωθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ, γιά νά φθάσει στήν ἐνδοξο Ἀνάληψη, ὀλοκληρώνοντας τό σχέδιο τῆς σωτηρίας καί ὑποσχόμενος τήν Κάθοδο τοῦ Τρίτου Προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦ Ἁγίου

Πνεύματος, πού θά ἔρθει γιά νά συνεχίσει ὡς «ἄλλος Παράκλητος» τό ἔργο τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν πιστῶν μέσα στό πλαίσιο τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου, ἄν καί εἶναι γεγονός ἱστορικό, ἀφοῦ πραγματοποιεῖται ἐν τόπῳ καί χρόνῳ, ἐντούτοις ἀπό τήν Ἐκκλησία κατατάσσεται στά **δόγματα** τῆς Πίστεώς μας καί περιλαμβάνεται στό Σύμβολο της, λόγω τοῦ ὑπερφυσικοῦ χαρακτήρα της.

Ὁ Κύριος ἀνελήφθη εἰς τούς οὐρανοὺς μετά σώματος, ὅπως διδάσκει ἡ Δογματική τῆς Ἐκκλησίας μας καί εἶναι ὁ πρῶτος καί μοναδικός πού τό ἔπραξε. Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι «οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τόν οὐρανόν εἰ μή ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ».[9]

Ὡστόσο, ὅμως, στήν πρό τῆς Σαρκώσεως ἐποχή, στήν Παλαιά Διαθήκη βλέπουμε καί ἄλλον νά ἀναλαμβάνεται στόν οὐρανό, τόν Προφήτη Ἡλία. Πῶς αὐτό συμβιβάζεται μέ τό «οὐδεὶς» πού εἶπε ὁ Κύριος; Ὑπάρχει ἡ ἐξήγηση μέσα ἀπό τά ἴδια τά βιβλικά κείμενα. Γιά τόν ζηλωτή Προφήτη ἡ Γραφή λέγει ὅτι «ἀνελήφθη ἐν συσσεσμῷ ὡς εἰς τόν οὐρανόν».[10] Γιά τόν Θεάνθρωπο Χριστό λέγει ὅτι «ἀνελήφθη εἰς τόν οὐρανόν». Ἡ πρόθεση «ὡς» δηλώνει τήν διαφορά, καθότι ὁ Ἡλίας δέν μετέβη ἀκριβῶς στόν οὐρανό, ἀλλά ἔτσι ἐφάνη καί βρίσκεται σέ «χῶρο» πού γνωρίζει μόνο ὁ Κύριος, μέχρι λίγο πρὶν τήν Β' ἔνδοξο Παρουσία, ὁ πύρινος Προφήτης θά ἐμφανιστεῖ καί θά κηρύξει στόν κόσμο τήν μετάνοια.

Σύμφωνα μέ τήν πατερική Διδασκαλία, ἡ ἀνάληψη τόσο τοῦ Ἡλία, ὅσο καί ἄλλων προσώπων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εἶναι κατά κάποιον τρόπο μία μετάθεση πού τούς ἀνύψωσε μέν ἀπό τή γῆ, ἀλλά δέν τούς ἔβγαλε ἔξω ἀπό αὐτήν. Ἦταν μία «οἶον τις μετάθεσις», ὅπως θα γράψει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς.[11] Δηλαδή, κανεὶς ἀπό τούς κοινούς θνητούς πού ἀνελήφθησαν δέν ξεπέρασε τήν περίγεια ἀτμόσφαιρα. Μόνο ὁ Θεάνθρωπος Χριστός ἀνῆλθε στους οὐρανοὺς μετά τοῦ σώματος τό ὁποῖο εἶχε λάβει ἀπό τήν Παναγία καί τό ὁποῖο ἐθέωσε.

Στήν παρούσα ἀναφορά θά ἐπισημανθεῖ ἐπίσης ὅτι ἀπό ἀνθρωπολογικῆς ἀπόψεως ἡ εἰς οὐρανοὺς θεία Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου μετά τοῦ τεθεωμένου σώματος εἶναι κάτι πολύ σπουδαίο, καθότι δείχνει τό γε-

γονός τῆς **ἀνυψώσεως** τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀπό τόν Θεάνθρωπο Χριστό, καί τῆς **θεώσεώς** της.

Ἔτσι, ἡ ἀξία καί ἡ θέωση τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος φαίνεται στή μεγάλη ἑορτή τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ. Ὄταν ἐνδύεται ὁ ἐπίσκοπος τήν Ἀρχιερατική του στολή, καί συγκεκριμένα ὅταν φοράει τό μεγάλο ὠμοφόριο, λέγεται μιᾶ εὐχή ἡ ὁποία ἐκφράζει αὐτή τήν θεολογική πραγματικότητα πού καλεῖται νά διακονήσει ὁ εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ ἱστάμενος ἀρχιερεύς καί νά καταστεῖ μιμητής τοῦ Μεγάλου Ποιμένος, Ἰησοῦ Χριστοῦ. : **«ἐπί τῶν ὠμων Χριστέ τήν πλανηθεῖσαν ἄρας φύσιν ἀναληφθεῖς τῷ Θεῷ καί Πατρὶ προσήγαγες».**

Θά πρέπει ἐν προκειμένῳ νά σημειώσουμε ὅτι τό ὠμοφόριο πού φορεῖ ὁ ἀρχιερεύς παραπέμπει στήν παραβολή τοῦ «Καλοῦ Ποιμένος», ὁ ὁποῖος παίρνει στούς ὠμούς του τό πλανηθὲν πρόβατο γιά νά τό σώσει. Τό ὠμοφόριο συμβολίζει ἀκριβῶς αὐτό τό πρόβατο, τήν πτωτική ἀνθρωπότητα τὴν ὁποία ἀνέλαβε ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ κατὰ τήν Ἐνανθρώπησή Του καί τήν ὁποία ἀνύψωσε στόν οὐρανό καί θέωσε. Οἱ σχετικοὶ ὕμνοι τῆς Δεσποτικῆς Ἑορτῆς τῆς Ἀναλήψεως ἐκφράζουν αὐτή τήν πραγματικότητα. Ἐνα τροπάριο λ.χ. τοῦ Κανόνος στόν Ὅρθρο τῆς Ἑορτῆς λέγει: «Τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων Χριστέ, φθορᾶ πεσοῦσαν ἐξανέστησας, καί τῆ ἀνόδῳ σου ὕψωσας, καί σαυτῷ ἡμᾶς ἐδόξασας».[12]. Καί στό Δοξαστικό τοῦ Ἑσπερινοῦ ψάλλουμε ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός «τὴν πεσοῦσαν φύσιν ἡμῶν συμπαθῶς ἀνυψώσας, τῷ Πατρὶ συνεκάθισε».

Ἡ Ἑορτή τῆς θείας Ἀναλήψεως ἔχει μεγάλη σημασία καί σπουδαιότητα γιά τήν ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν. Καί τοῦτο διότι συνδέεται μέ τὴ θέωση τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴ στοχοθεσία τῆς ὅλης πνευματικῆς ζωῆς στό πλαίσιο τῆς Ἐκκλησίας. Θέωση εἶναι **«ἡ προς Θεόν, ὡς ἐφικτόν, ἀφομοίωσίς τε καὶ ἕνωσις»**, ὅπως τονίζουν οἱ Πατέρες μας.[13] Ἡ θέωση, βεβαίως, δέν παράγεται ἀπό τόν κτιστό, πεπερασμένο καί πτωτικό ἄνθρωπο! Εἶναι δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία προσφέρεται στόν ἄνθρωπο ὑπὸ προϋποθέσεις, ὅταν αὐτός «ἀνοιχτεῖ» πρὸς τόν Θεό καί περάσει ἀπό τὰ στάδια τῆς πνευματικῆς ζωῆς, δηλαδή ἀφοῦ καθαρθεῖ καί φωτιστεῖ.

Εἶναι γεγονός ὅτι ὁ ἄνθρωπος στήν ἀρχὴ τῆς Ἱστορίας προσπάθησε νά θεωθεῖ ἀλλὰ ἀπέτυχε, διότι ἀρνήθηκε τόν Θεό. Αὐτό ὅμως πού δέν

κατόρθωσε αυτός με τήν ἄρνηση τοῦ Θεοῦ, τό πραγματοποιεῖ ὁ Θεός μέ τήν Ἐνσαρκη παρουσία του στόν κόσμο. Τήν πραγματικότητα αὐτή ἐκφράζει πολύ χαρακτηριστικά ἕνας ὕμνος (Δοξαστικόν) ἀπό τήν ἐορτή τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου: **«Ἐψεύσθη πάλαι Ἀδάμ, και θεός ἐπιθυμήσας οὐ γέγονεν. Ἄνθρωπος γίνεται Θεός, ἵνα θεόν τόν Ἀδάμ ἀπεργάσῃται».**

Ὁ Θεός Λόγος προσέλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση ἀπό τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο καί τήν θέωσε. Ἀξίζει νά ὑπογραμμιστεῖ ὅτι μέ τόν ἑνανθρωπήσαντα Θεάνθρωπο Χριστό δέν ἐπανερχεται ὁ ἄνθρωπος ἀπλῶς στήν κατάσταση πού βρισκόταν πρίν τήν πτώση του, ἀλλά ὁδηγεῖται **πολύ ψηλότερα**. Ἡ νέα αὐτή κατάσταση φανερώνεται μέ τήν Ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἀνάληψη, ὅπως ἄλλωστε καί ὅλη ἡ ζωή τοῦ Χριστοῦ, δέν ἀποτελεῖ προσωπική ὑπόθεσή Του, ἀλλά **φανέρωση τῆς δόξας** τοῦ νέου ἀνθρώπου. Ἡ Ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ ἐλευθέρωσε τήν ἀνθρώπινη φύση ἀπό τήν κοσμική ἀναγκαιότητα καί τήν ἀνύψωσε στή μακαριότητα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.[14]

Τώρα πλέον ὅπου ὁ «καταβάς» καί μετά σώματος «ἀναβάς» Θεάνθρωπος Κύριος πραγματοποίησε ἀντικειμενικῶς τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, θεώνοντας τήν φύση του, πρέπει ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος νά ἀνταποκριθεῖ, νά «ἀνοιχτεῖ» καί νά «ἀναχθεῖ» πρὸς τόν Θεό. Αὐτό πραγματοποιεῖται μέ τήν ὅλη πνευματική ζωή ὅπως λέμε, ἐντός τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἄνθρωπος καλεῖται νά «φρονεῖ τά ἄνω[15]» ὅπως λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στήν πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολή του καί ὅπως ἡ θεία Εὐχαριστία τῆς Ἐκκλησίας μᾶς προτρέπει: «Ἄνω σχῶμεν τάς καρδίας». Καλεῖται νά ζεῖ εὐχαριστιακά, πνευματικά, προσευχητικά καί μετανοητικά, κατὰ Θεόν, νά «συνεργάζεται» μέ τόν Θεό, προκειμένου νά ὁδηγηθεῖ στήν προσωπική του χαρισματική θέωση.

Καί αὐτή ἡ μακαρία κατάσταση τῆς θεώσεως, ἔρχεται ὡς καρπός τῆς ὁμοιώσεώς του, ὅσο εἶναι δυνατόν, μετά τοῦ Θεοῦ, τῆς διατηρήσεως τοῦ «κατ' εἰκόνα» καί τῆς πραγματώσεως τοῦ «καθ' ὁμοίωσιν». Ὁ κάθε ἄνθρωπος, ἂν θέλει, μπορεῖ νά γίνει **κοινωνός** τῆς Ἀναστάσεως καί τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, ὅπως σημειώνει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλμᾶς. [16]

Πολλά ακόμη θά μπορούσαν νά παρατεθοῦν ὡς θεολογικά ἐδέσματα ἀπό τήν πατερική Διδασκαλία περί τῆς Μεγάλης Ἑορτῆς τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, ἀλλά ἀρκούμεστε στά ὅσα ἀναφέρθησαν. Θά περατώσουμε τήν παρούσα ἀναφορά μας μέ τό Κοντάκιο τῆς Ἑορτῆς, τό ὁποῖο ἐμπεριέχει τήν θεολογία αὐτῆς.

«Τήν ὑπέρ ἡμῶν πληρώσας οἰκονομίαν, καί τά ἐπί γης ἐνώσας τοῖς οὐρανίοις, ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, οὐδαμόθεν χωριζόμενος, ἀλλά μένων ἀδιάστατος, καί βοῶν τοῖς ἀγαπῶσι σε· Ἐγώ εἶμι μεθ' ὑμῶν, καί οὐδεὶς καθ' ὑμῶν».

Παραπομπές.

- [1] Λκ. κδ', 50, Πρ. α', 1-11.
- [2] Μρκ. ιστ', 19
- [3] Πρ. α', 8.
- [4] Τροπάριον τῆς Λιτῆς.
- [5] Ἄνδρέα Θεοδώρου, περί τῆς δογματικῆς σημασίας τῆς Ἀναλήψεως εἰς ΘΗΕ, 2, 501.
- [6] ΘΗΕ, 2, 500.
- [7] Ἐφ. 4, 10.
- [8] Βλ. Κανόνα Ὁρθρου Μ. Σαββάτου, Ὁδὴ Δ'.
- [9] Ἰω. γ', 13.
- [10] Βασ. Β', 11.
- [11] Βλ. Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ὁμιλία ΚΑ', ΕΠΕ, 10, 24. Ἱεροθέου, Μητρ. Ναυπάκτου, Οἱ Δεσποτικές Ἑορτές, ἔκδ. Ἱερᾶς μονῆς Γεν. τῆς Θεοτόκου Πελαγίας, σελ. 311.
- [12] Τροπάριον Γ' Ὁδῆς τοῦ Α' Κανόνος.
- [13] Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, Περί ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, 1, 3, MPG. 3, 376 Α.
- [14] Γ. Μαντζαρίδη, Χριστιανική ἠθική, 2', 2003, σελ. 677.
- [15] Κολ. 3, 2.
- [16] ΕΠΕ, 10, 29.